خبر

جشنواره ملی تئاتر ایثار برگزار می‌شود

شهرستان اردکان از ۲۶ تا ۲۹ دی‌ماه میزبان جشنواره ملی تئاتر ایثار در دو بخش صحنه‌ای و خیابانی است.

احسان عابدی، مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی یزد گفت: در این جشنواره افزون بر ۲۰۰ هنرمند تئاتر از استان‌های مختلف در قالب گروه‌های نمایشی صحنه‌ای و خیابانی حضور دارند.

وی افزود: موضوع آثار نمایشی جشنواره یاد شده در زمینه‌های فرهنگ ایثار و شهادت، خانواده شهدا، مدافعان حرم و مدافعان امنیت، ایثار روستاییان و عشایر کشور، ایثار کادر درمان، آتش‌نشان‌ها، ایثار در قرآن کریم سیره ائمه اطهار(ع)، شهدای دانش‌آموز و ایثار اجتماعی است. وی با بیان این‌که بهترین ابزار برای معرفی فرهنگ ایثار و شهادت، هنر است، گفت: توسعه، تعمیق، تکثیر و تداوم فرهنگ میان آحاد جامعه، تحکیم ارتباطات اجتماعی به‌واسطه مبادلات فرهنگی با موضوع «ایثار و شهادت» و «ایثار اجتماعی» در سطح مساجد، محلات، روستاها و...، تجلیل از شهدا و ایثارگران و خانواده‌های آنها و تشویق، ترغیب هنرمندان به تولید آثار نمایشی از اهداف جشنواره مذکور است.

نگاه هنرمندانه به فرهنگ ایثار و ازخودگذشتگی، زندگینامه شهدا و ایثارگران شاخص در هر استان، شهدای مدافع حرم و... از جمله محورهای جشنواره مورد اشاره است.

گفت‌وگو با داریوش نصیری، نویسنده نمایش رستم و سهراب

دغدغه‌ام تئاتر ملی و هویت ایرانی است

سحر سلطانی
گروه فرهنگ و هنر

نمایش «رستم و سهراب» نوشته داریوش نصیری و مرتضی وکیلیان و کارگردانی رضا حسن‌خانی و بازی آسو خسروی، این روزها در کارگاه نمایش مجموعه تئاترشهر روی صحنه است. داریوش نصیری از سال ۱۳۷۷ کار بازیگری و تئاتر را شروع کرده و فارغ‌التحصیل بازیگری و ادبیات نمایشی است و در این سال‌ها در مقام نویسنده، کارگردان، بازیگر، نقال، پژوهشگر و استاد دانشگاه در حوزه تئاتر فعالیت داشته و جوایز بسیاری نیز کسب کرده است. به بهانه اجرای این اثر، پای صحبت داریوش نصیری نشستیم تا درباره اقتباس از آثار کلاسیک ایرانی برای انسان معاصر و نقش تبیینی آن بپرسیم.

؟ چرا متون ایرانی، به‌ویژه شاهنامه فردوسی برای اقتباس نمایشی اهمیت دارد؟

تئودور نلدکه، ایران‌شناس آلمانی می‌گوید: «هیچ ملتی نظیر شاهنامه را ندارد». شاهنامه فردوسی در زمره سه اثر بزرگ حماسی دنیا، یعنی «ایلیاد و ادیسه» هومر و «مهابهاراتا و رامایانا» هندوها است.

هر چقدر غربی‌ها و هندوها در آثار هنری خود از حماسه‌های جاویدان خود اقتباس و بهره جسته‌اند؛ اما برخلاف آن، کمتر از شاهنامه دیده و شنیده‌ایم. باید توجه داشت شاهنامه فردوسی فقط یکسری جنگ شاهان نیست، بلکه پر از نکات اخلاقی، اندرزنامه و کتاب صلحی است برای انسان‌ها.

همه هنرها به‌ویژه تئاتر، به وجود آمده‌اند تا زبان مشترک همه انسان‌ها باشند و بتوانند زمینه گفت‌وگو را فراهم کنند. اتفاقا اهمیت شاهنامه و اقتباس از آن، از همین جا نشات می‌گیرد که بسیار باید آن را دید و شنید. شاهنامه جدال خیر و شری است که اتفاقا شر ضعیف نیست و با مدد الهی از بین می‌رود.

رستم در تمام نبردهایش از یزدان پاک رخصت می‌طلبد. به نظرم جدال با جهل و اهریمن نادانی، یکی از مهم‌ترین دستاوردها و رویکردهای فردوسی بزرگ با شاهنامه است که نیاز همیشگی ما به‌ویژه در آثار نمایشی است.

؟ شما با چه نگره‌ای به سراغ داستان رستم و سهراب رفته‌اید و از آن اقتباس کرده‌اید؟

این اثر مربوط به دهه ۸۰ است که با همراهی مرتضی وکیلیان به نگارش درآمد و بعدها در دهه ۹۰ توسط نشر هنر سرخ به چاپ رسید.

به‌طور کلی من علاقه‌مند ادبیات ایران هستم و همیشه سعی کرده‌ام در این ۲۵ سالی که تئاتر و بازیگری می‌آموزم از این سرچشمه به‌ویژه شاهنامه فردوسی به اندازه فهم خودم در آثارم بهره بگیرم. این متن را پیشتر با ارکستر بزرگ موسیقی در تماشاخانه سنگلج روی صحنه بردم و سپس در جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر نیز شرکت کردیم. همان زمان هم(همانند اکنون) از این نمایش که با عنوان موسیقی نمایش رستم و سهراب بود به‌شدت استقبال شد.

در حقیقت این راز ماندگاری و سحر کلام و اندیشه فردوسی بزرگ است که تاریخ انقضا ندارد و در تمام ادوار به روز است. من از شیوه اجرایی نمایش ایرانی، مشخصا نقالی و تعزیه برای اجرا استفاده کرده‌ام.

دو نکته از نمایش‌های ایرانی هست که اکنون نمایش‌های غربی به آن رسیده‌اند: یکی ساده کردن اجرا و دیگری استفاده از مخاطب در جریان اجراست که اکنون در نظریات گروتوفسکی، برشت و دیگر بزرگان تئاتر دیده می‌شود. این نکات برای من بسیار حائز اهمیت است و سعی کرده‌ام از آنها استفاده کنم.

این راز ماندگاری و سحر کلام و اندیشه فردوسی بزرگ است که تاریخ انقضا ندارد و در تمام ادوار به روز است

؟ در میان آثار نمایشی‌تان نمایشنامه رستم و سهراب از چه جایگاه و اعتباری برخوردار است؟

شاید جواب این سؤال تکرار مکررات باشد، اما تکرار خوبی‌هاست. آثار نمایشی من هرکدام در فواصلی از زندگی‌ام تولید شده و روی صحنه رفته‌اند که همه آنها را دوست دارم و تولید آنها از یک سو، به دلیل علاقه‌مندی زیاد به متون شاهنامه است.

؟ چرا نمایشنامه رستم و سهراب امروز به دست آقای حسن خانی برای اجرا سپرده شده و خودتان آن را کار نکرده‌اید؟

باتوجه به نیاز جامعه، وحس وطن‌دوستی و انسان‌دوستی این اثر نمایشی باز تولید شد. ایشان نیز همچون من دغدغه تئاتر ملی -که هویت و سرمایه ملی ماست- را در سر همیشه دارند. از این روی سراغ این نمایشنامه رفتند. علاقه‌مند بودم نوع نگاه دوستان را نسبت به این اثر ببینم. به همین دلیل فقط در مقام نویسنده، گروه را همراهی کردم.

؟ تفاوت عمده اجرای خودتان با اجرای حسن خانی در چیست؟ آیا شباهتی بین اجرای شما و اجرای اخیر وجود دارد؟

اجرای من با یک گروه موسیقی بزرگ و همراهی رهبر ارکستر روی صحنه و مولتی‌مدیا و گروه کر بود که الان در این اجرا فقط چهار نوازنده ما را در این شرایط سخت همراهی می‌کنند که از تک‌تک ایشان صمیمانه سپاسگزارم.

در حوزه اجرا نیز همان استفاده از شیوه اجرایی نمایش‌های ایرانی، نقالی و تعزیه در بستر مدرنم، شباهت موجود بین دو اثر است.

؟ باتوجه به این‌که در اجرای حسن خانی بازیگر زن نقل و اجرا را عهده‌دار است آیا بهتر نبود متن از منظر تهمینه یا گردآفرید که قهرمانان زن این داستان هستند، بازنویسی و اجرا می‌شد؟

غیرمستقیم این اتفاق افتاده است. بازیگر زن این نمایش در حقیقت نماینده تمام بانوان و مادران است. البته لازم به توضیح است که این اثر نمایشی از سال گذشته آماده تمرین شده و گروه یک‌سال است که درگیر تمرینات تا رسیدن به اجرا است و شرایط بسیار پیچیده و سختی را پشت سر گذاشته است.

؟ اگر حماسی بودن رستم و سهراب اصل و اساس متن باشد، بازیگر زن چگونه باید در ارائه این اثر حماسی بازی کند و بازیگر فعلی به نظرتان از عهده این مهم برآمده است؟

این اثر از شیوه اجرایی نمایش‌های ایرانی در ارائه یک اثر منودرام یا تئاتر تک‌نفره استفاده می‌کند. به اعتقاد یکی از بزرگان تئاتر ایران‌زمین، نقال تنها چهره درخشان بازیگری در نمایش ایرانی است و منظور از نقالی، برانگیختن احساسات و عواطف شنونده و بیننده است و با خطابه یا سخنرانی متفاوت است. تلاش این گروه برای رسیدن به آن چیزهایی است که در حوزه نمایش و ادبیات به فراموشی سپرده شده و نسل اخیر بسیار کم آن را دیده و لمس کرده است. مطمئنا این گروه جوان و دانشجو واقعا دستمریزاد دارد که در این شرایط پیچیده دغدغه‌شان شاهنامه و تئاتر ملی است و با این حوصله و قدرتمندانه روی صحنه حضور دارند.

من از تمام عوامل گروه سپاسگزارم و می‌دانیم دیکته نوشته نشده، ۲۰ است و بازیگر این نمایش که از دانشجویان و علاقه‌مندان هنر بازیگری است نهایت تلاش خود را کرده تا حق مطلب را ادا کند، به صبر و سختکوشی او دست مریزاد می‌گویم.

؟ موسیقی تعزیه و سنتی ایرانی در اجرای اخیر از چه جایگاهی برخوردار است؟

یکی از نکات قابل توجه نمایش رستم و سهراب در تئاتر شهر، استفاده از موسیقی تعزیه(ترومپت، سایدرام، دف و نی) است می‌دانیم موسیقی در تعزیه به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند: اصوات باشکوه و اصوات القاکننده که صحنه‌های نبرد و حالات القایی را به صحنه‌ها می‌دهد، سعی شده از این نکات در این اثر استفاده شود. البته برای رنگ‌آمیزی موسیقایی اثر و بهتر شنیده شدن آن از سازهای دیگر همچون سه‌تار، کاخن و هنگ‌درام نیز استفاده شده تا ذائقه مخاطب امروزی بیش از پیش در نظر گرفته شود.

یکی از نکات قابل توجه نمایش رستم و سهراب در تئاتر شهر، استفاده از موسیقی تعزیه است

؟ نور چقدر توانسته در اجرای اخیر فضای مدرن و به اصطلاح اکسپرسیونیستی را القاکند؟

نور نیز یکی از مهم‌ترین ارکان نمایش است که در تفکیک کاراکترها، گذشت زمان، روایت قصه و .... نقش به سزایی دارد. نور و هر عنصر نمایشی دیگر در عصر امروز می‌تواند جذابیت‌هایی را ایجاد کند تا ارائه هرچه بهتر اثر برای مخاطب امروزی امکان‌پذیر باشد. مارشال مک لوهان، یکی از اندیشمندان حوزه رسانه و ارتباطات اعتقاد دارد رسانه همان پیام است. تئاتر به عنوان یک رسانه با استفاده از تمامی امکانات صحنه می‌تواند بیشترین تاثیر را که همان پیام است روی مخاطب بگذارد.

؟ بازیگر زن گاهی احساساتی می‌شود و حتی اشک تماشاگر را در می‌آورد و این نوع بازی چقدر منطبق با متن شماست؟

احساسات و خردورزی و اندیشه‌ورزی هر دو در حوزه اجرایی بازیگر نمایش رستم و سهراب است.

؟ آیا اجراهای ایرانی که روایی هستند در مواجهه با این نظر که این نوع آثار دراماتیک نیستند، چگونه می‌توانند خود را بر حق جلوه دهند و برای صحنه تئاتر مناسب در نظر آیند؟

استفاده از شیوه‌های متفاوت اجرایی، اعم از ایرانی یا مدرن، سیستم‌های بازیگری و.... می‌تواند خود را برای مخاطب امروزی آماده کند. نمایش رستم و سهراب قصه نخ‌نمایی دارد که همه از حفظ هستند، اما علت استقبال شدید تماشاگران این اثر در این شرایط، دیدن اجرایی متنوع و متفاوت است. فردوسی می‌گوید:

کنون رزم سهراب و رستم شنو
دگرها شنیدستی این هم شنو

حتی خود فردوسی بزرگ نیز در کلامش اشاراتی به متفاوت ارائه کردن اثر دارد.

؟ خودتان به چه ضرورت‌هایی، نمایش‌های ایرانی را به صحنه می‌آورید؟

اولویت من همیشه نمایش ایرانی است، اما با نگاه جدید و استفاده از شیوه‌های نوین در اجرا براساس نیاز مخاطب و جامعه امروزی این دست بر نداشتن از ادبیات و نمایش ایرانی جزو آموخته‌های من است و به یک باور تبدیل شده و سرمایه فکری و دغدغه من است.

زاویه نگاه

نقدی بر نمایش خانه برناردا آلبا نوشته فدریکو گارسیا لورکا کار آرش امیری

وزنه سنگین

رضا آشفته
نویسنده و مترجم

نمایش «خانه برناردا آلبا» برای کارگردان ناشناخته‌ای چون آرش امیری، همچون یک وزنه سنگین است که از پس بالا بردنش به سربلندی برنیامده؛ با آن‌که نادر نادرپور در مقام دراماتورژ کوشش کرده که متن را به زبان و بیان ساده و درخور تأملی برای این گروه جوان، سازگار کند اما درکل این تلاش در مقابل این متن سترگ، پیامد چندانی نداشته است. تئاتر نیز همچون هر هنر و ورزشی، سلسله مراتبی دارد و هنرمند برای بزرگ شدن و سربلندی‌اش نیازمند است که در مسیر سیر و سلوکش با گام‌های کوچک‌تر شروع کند، چنانچه هر وزنه‌برداری برای زدن رکورد و بالا بردن وزنه‌های سنگین‌تر و ایجاد سربلندی در حرکات یک‌ضرب و دوضرب از وزنه‌های کم آغاز می‌کند و در تمرین‌ها، خود را با آزمون و خطایی قابل درک پیش می‌برد تا این‌که آگاهانه‌تر به سنگینی وزنه‌ها می‌افزاید و درنهایت، روز افتخار به‌خوبی می‌داند بالا بردن چه وزنه‌هایی درخشش و قهرمانی‌اش را ممکن می‌سازد.

تئاتر نیز همین‌گونه با تمرین و سرمشق‌های کوچک‌تر و انجام و اجرای متن‌های سبک‌تر سرانجام به سوی اجرای متن‌های سنگین‌تر و قوی‌تر، سمت و سو می‌گیرد. زیرا که فهم میزانسن، هدایت بازیگران و القای فضا برپایه یک تحلیل درست و کارآمد و به کارگیری همه عوامل و عناصر نمایشی در قالب یک شیوه راستین سرانجام می‌یابد.

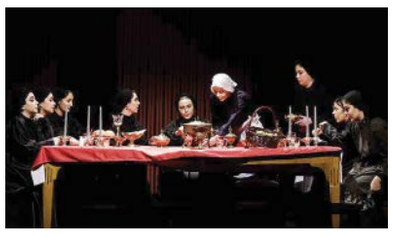

متن‌های لورکا هم شاعرانه‌اند و هم از رئالیسمی خشن و مستبد چون تیره‌روزی‌های فرانکو، لبریزند و کارگردانی که بخواهد متن او را کار کند؛ باید هم از شاعرانگی متن در القای فضا و هم میزانسن‌های مستبدانه در روابط خشک و خشن آدم‌ها بهره بجوید. شاعرانگی لورکا دم از لطافت طبیعت و عواطف عاشقانه بدون انکار آدم‌ها می‌زند این‌که نیاز و مطلوب آنها به لطف طبیعت همین عشق است که اگر نباشد، همگی می‌میرند. میزانسن‌ها نیز باید بر یک واقعیت تلخ پیرامونی تاکید بورزند، همچون هجمه و شبیخون گاه بی‌گاه به خلوت و روابط آدم‌ها زخم می‌زند؛ زخمی ناسور، چرک‌آور و پاک‌نشدنی که انگار تا ابدیتی آن آدم‌ها را می‌رنجاند. در خانه برناردا آلبا نیز مادر در مقام یک مستبد و ستمگر به دختران دم بختش پس از مرگ شوهر حکم می‌راند که در میان دیوارهای بلند، هشت سال تمام با لباس سیاه به سوگ بنشینند و در این اندوه عمر را برباد دهند... حالا آدلا دختر ۲۰ ساله، ضد این شرایط تحمیلی کنش‌مند است و نمی‌خواهد چون خواهران ترسو و بزدلش با این اندوه تن به ویرانی دهد و سرسپرده بی‌کنش باشد. او به گونه‌ای طغیانگر است و تن به عشق می‌سپارد اما پیامد اقدام او در رقابت با خواهرها، جز مرگ در این مسیر سخت و دشوار نخواهد بود. در همین مختصر و موجز گفتن نمایش نیز کلی حس و حالت درهم و متناقض به‌هم گره خورده است و گره‌افکنی و گره‌گشایی در این مسیر پر از رمزگشایی نیازمند دقت، هوش و توش‌وتوان زیبایی‌شناسانه است که اگر جز این باشد؛ آن هنر، ناب و درخور و چشمگیر نیست. چنانچه در نمایش خانه برناردا آلبا بازیگران به هدایت آرش امیری نمی‌توانند در پیکر و روح و روان این زنان ستمدیده و آن پیرزن ستمگر فرو شوند و ما را در دگرگونی رویدادهای سخت و خشن به تلخکامی مرگ و سوگ خواهر ۲۰ ساله‌شان بنشانند. همچنین کارگردان به اقتضای عناصر مهمی چون صدا، موسیقی، نور، صحنه و لباس از ارائه میزانسن خشن و القای فضای شاعرانه ما را محروم می‌کند.

تازه‌های نشر

«فرهنگ لغات اجرا و تئاتر معاصر راتلج» منتشر شد

کتاب «فرهنگ لغات اجرا و تئاتر معاصر راتلج» اثر پاتریس پاوی با ترجمه پوپک رحیمی در قطع رقعی و ۷۰۴ صفحه با قیمت ۳۵۰ هزار تومان در نشر نیماژ چاپ و در دسترس علاقه‌مندان قرار گرفت.

این کتاب اولین راهنمای معتبر آلفابتیک برای ۳۰ سال تئاتر و اجراهای اخیر است که توسط استاد مطالعات تئاتر در دانشگاه کنت در کانتربری انگلستان (بریتانیا) بود، نوشته شده است. متن اصلی کتاب به زبان فرانسه است و اندرو آن را به انگلیسی برگردانده است و پوپک رحیمی برگردان فارسی کتاب را از روی متن انگلیسی آن انجام داده است. کتاب «فرهنگ لغات اجرا و تئاتر معاصر راتلج» را نشر نیماژ منتشر کرده است.

پوپک رحیمی در بخشی از یادداشت خود بر این کتاب آورده است: ارزش این کتاب نه فقط در ماهیت واژه‌نامه‌ای و دایره‌المعارف‌گونه آن بلکه در خلق و معرفی زبان مشترکی است که همه علاقه‌مندان به تئاتر، هنرهای اجرایی و مطالعات مربوط به آنها، از سراسر جهان می‌توانند با آن ارتباط برقرار کنند و از طریق این زبان مشترک با یکدیگر تعامل داشته باشند.

فیلم تئاتر

فیلم تئاتر «پیرمرد و ببر» را رایگان ببینید

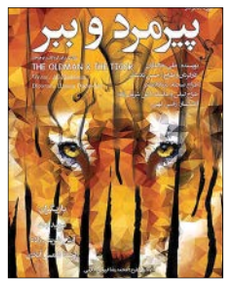

فیلم تئاتر «پیرمرد و ببر» به کارگردانی حسن دادشکر ویژه مخاطبان نوجوان در دو روز پایانی همین هفته ۱۵ و ۱۶ دی ۱۴۰۱ در پرتال اینترنتی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به نشانی cinema.kpf.ir/film به‌صورت رایگان اکران می‌شود.

فیلم تئاتر «پیرمرد و ببر» از تولیدات سال ۱۳۹۵ مرکز تولید تئاتر و تئاتر عروسکی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان درباره ببری است که هر از گاهی به اهالی و احشام یک روستا حمله می‌کند و به آنها آسیب می‌رساند. روزی ببر ازسوی اهالی، گرفتار و در قفس نگهداری می‌شود. در همین هنگام عاقل‌مردی جهاندیده، ببر را در قفس می‌بیند و به خاطر التماس، ناله و گریه ببر، او را از قفس رها می‌کند اما....

سعید ابک، آرش شریف‌زاده و راحله شمس‌آبادی در این نمایش ایفای نقش می‌کنند و مدیریت صحنه آن را حمیدرضا گودرزی، دوخت لباس را مریم لواسانی، ساخت دکور را علیرضا حسین‌پور و محمدرضا شاملوفرد، گریم را حمید مرادی، طراحی نور را محمدرضا شاملوفرد و اجرای پوستر و بروشور را حسین محمدی برعهده داشتند.

قاب

بانوی نقش‌های ماندگار

امروز سالروز تولد شهین علیزاده، بازیگر و کارگردان سینما، تئاتر و تلویزیون ایرانی است. وی کارشناسی نمایش را با گرایش بازیگری و کارگردانی از دانشکده هنر و کارشناسی ارشد نمایش را با گرایش کارگردانی از دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران دریافت کرد.

او با کارگردانانی همچون حمید سمندریان، بهرام بیضایی، رکن‌الدین خسروی، قطب‌الدین صادقی، مصطفی عبداللهی و پری صابری همکاری داشته و بازی در سریال‌های ماندگاری چون تفنگ سرپر، روزهای مهتابی، خاک سرخ، شب دهم، روز حسرت را نیز در کارنامه دارد.